

Aratrüft ajakirjast „Põllumajandus“
nr. nr. 43, 47 ja 50 — 1934. ning nr. 2. 1935.

1934. aasta teravilja saak ja selle väärtus

Jõgeva, Kehra jne. andmetel

n. pill.

Sijuford:

25f.

Räesolema aasta talivilja jaaf ja jelle wäärtus	3
1934. a. luiniisu jaagi wäärtus	7
1934. aasta kaerajaaf ja jelle wäärtus	10
Räesolema aasta odrajaaf ja jelle wäärtus	13

53049779

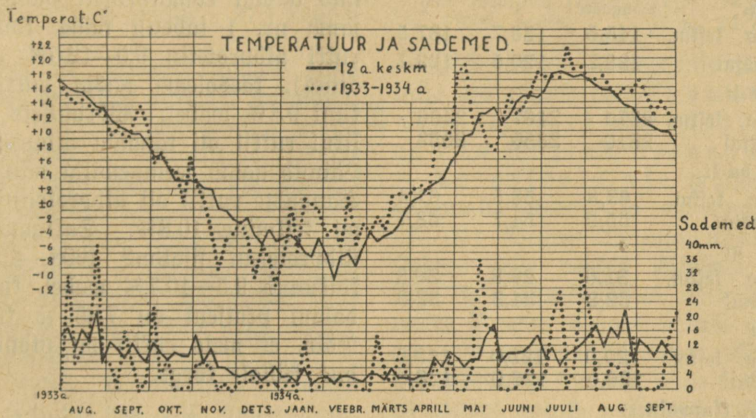
Räesolewa aasta talivilja saak ja selle väärtus.

M. Pill, Jõgewa Sordikaswanduse juhataja.

Kolmandat aastat püüab Jõgewa Sordikaswandus tänawu anda ülewaadet meil kasvatatud terawilja saagi väärtuse kohta. Nimelt esialgselt ülewaadet, sest Jõgewa Sordikaswanduse saagihindamise andmeid ei saa üleüldistada meie terawilja üleriigilise saagiväärtuse hindajaks. Et jeda wiga vähendada, selleks on tänawu esmakordselt hinnatud ka taliniisu sama sortide saake, mis pärit Rehraft. Runa saagiväärtuse hindamise töö liiga kulukas, siis Jõgewa Sordikaswandusel puudub võimalus suurema arwu proowide hindamiseks. Võib olla, et läheb korda tänawu nisu ja õlle-

Punktiirjoontest kujutab ülemine 1933/34. kasvuaasta tekmist päewast õhutemperatuuri wiiepäewafute kaupa ja alumine sama aja sademete hulka wiiepäewafute kaupa.

Rõneall oleva kasvuaasta, i. o. 1933. a. jügis oli üldiselt pikk ja soojawõitu. Wõrrel-des 12 eelmise aasta andmetega oli 1933. aasta august jahedam ja sademeterikas, september ja oktoober olid üldiselt soojamad ja sademete-waefemad. November ja detsember olid 12 eel-misest aasta tekmisest jahedamad ja vähema sademete hulcaga. Esimene külm oli novembril algul. Siis tuli jula maa pääle esimene lumi, mis warsti kadus. 1934. aasta jaanuar ja weebruar olid taliorastele ületalwitamiseks hal-wad. Siis waheldusid sulad ja külmad sagedasti, weebruaris iga 2-3 päewa tagant.

otra täpsemale hindamisele wõtta. Algul tuleb leppida nende esialgsete andmetega, mis omajagu aitawad wõrrelda räesolewa aasta saaki eelmiste aastate saakidega ja otstida turul liikuwate terawilja sortide hulgaft kasvatamiseks seesugust, mis oma ots-tarbele paremini wastab. Hindamisele on wõdetud nende sortide saak, mida meil kas-watamiseks soowitatud.

Misugune ilmastik 1933/34. a.

Taliniisu kasvuaajal oli, jeda kujutab siin toodud diagramm. Sellel diagrammil on kaht musta ja kaht punktiir-kõwerjoont. Mustadest kõwerjoontest kujutab ülemine 12-eelmise aasta tekmist päewast õhutemperatuuri pentaadide (wiiepäewafute) järele, alumine kõwerjoon kujutab aga 12 aasta tekmist sademete hulka wiiepäewafute järele

Märtsi tekpaiku wõttis jula lume ära. Osa põldest jääb jääkate alla. Aprilli lõpupoole tõuseb temperatuur ja õige soe ilm kestab kuni mai tekpaiгани. Säält pääle tulewad suuremad sajud ja temperatuur on mai teisel poolel madal. Juuni oli põuane ja kuu teisel jahedamõitu. Juuli oli aga wihmane ja soe. Augustitku, mis niihästi talu kuni ta suiwilja koristamiseks ajaks, oli esimisel päewal wihmane, muidu üldiselt pääle üffitute päewade, kuu.

Taliniisu järgnes sellekohaselt haritud ja wäetatud mustale kesale. Talirukis pidi järgnema haljaswikile, aga et laer põua pärast teistel põbudel halvasti kaswas, lasti wikk küps-eks saada ja ruffi katjed külwati pääle wift koristamiseks samale põllule. Maa sai halvasti haritud ja wäetatud ja külm jäi ruffil ka hil-jaks. Taliniisu sortide wõrdlustatjed külwati augusti teisel poolel ja septembri esimestel päe-wadel, taliruffil aga 13. septembril. Et jügis wõrdlemisi soe ja tarwilise määra sademetega, siis kaswas niihästi taliniisu kui ka taliruffi oras sügijel ilusasti. Talwised sagedased sulad

panid orase jää alla ja jää oli ta hävinemise hädas. Karviliste kaitseabinõude abil sai see hädaohi kõrvaldatud ja oras elas rahuldavalt ületalve. Saades marafawedel (18. apr.) pääliswäetuseks nitrofoska ja superfosfaadi segu, kaswas talini su oras väga hästi, pää loomine toimis 20. juuni ümber ja küpe wili koristati sortide järele juuli wimastel, wõi augusti esimestel päewadel. Halwema mulla harimise, mittekojase wäetuse ja hilisema külli pärast taliruffi oras ei kaswanud nii lopsakalt. Talwilja koristamise ja järelekuuse aeg põllul oli tänawu ideaalne.

Taliruffi sortide

kasw polnud nimetatud põhjustel aruande aastal mitte nii häa kui eelmistel aastatel. Seda näeme tab. nr. 1 toodud andmetest.

Taliruffi sortide saagid ja saagi wäärtus. (Jögewa). Tabel nr. 1.

Kõrrepiiskus sm.	Sangaste	Jögewa 1	Jögewa 2
4 eelm. a. kesk.	145,5	133,7	137,5
1934. aastal	128,2	120,5	129,7
Terasaak kg ha-lt			
8 eelm. a. kesk.	2375	2467	2406
1934. aastal	2310	2350	2059
Põhusaak kw. ha-lt			
8 eelm. a. kesk.	63,3	58,5	61,4
1934. aastal	55,5	54,7	58,7
1000-tera-kaal gr			
7 eelm. a. kesk.	31,0	29,8	28,3
1934. aastal	32,2	34,3	32,0
Hollandikaal G			
3 eelm. a. kesk.	120,0	121,0	119,0
1934. aastal	126,0	126,0	128,0
Üldproteiini % (kuivain.)			
1933. aastal	9,4	9,0	12,5
1934. aastal	9,0	9,4	9,4

Rõrs oli 15 sm. ümber lihem kui 4 eelmise aasta keskmiselt ja üle 30 sm. lihem kui eelmisel, 1933. aastal, kus rufis andis Jögewal rekordsaagi, mõni sort üle 4000 kg. ha-lt. Aruandeaasta ruffi sortide terasjaak on toodud kahesaja eelmise aasta keskmisega võrreldes tab. nr. 1. Kõige suurema saagi on andnud Jögewa nr. 1 (parand. Petkus) — 23,5 kw. ha-lt. Eelmiste aastate keskmisel on tema saak ka suurem, kui teistel tabelis toodud sortidel, ja põllumeestel, kes teda kaswatavad (näit. Th. Pool), on ta tänawu hiiglasaagi andnud. Võrreldes eelmiste aastate keskmisega on käesolewa aasta terasjaak kõigil sortidel natuke madalam, aga võrreldes läinud aasta rekord-saagiga (4000 kg. ümber ha-lt), on

käesolewa aasta ruffisaak Jögewal ligi kaks korda wäiksem. Ka põhusaak on eelmiste aastate keskmiselt natuke ja läinud aasta saagist ligi kaks korda wäiksem. Suurema põhusaagiga on tänawu olnud Jögewa 2. rufis (58,7 kw. ha-lt), muidu on seda ikka Sangaste rufis olnud.

1000-tera-kaal on eelmiste aastate keskmiselt suurem olnud Sangastel, tänawu tuleb selle poolest eeskohale Jögewa 1. rufis (34,3 g.). Üldiselt on tänawu sortimata saagi 1000-tera-kaal kõrgem kui eelmistel aastatel. Ka hollandikaal on käesolewa aasta Jögewa ruffi saagil märksa kõrgem kui eelmiste aastate keskmine. Kõrgem hollandikaal tänawu on olnud Jögewa 2. ruffil, nimelt 128 nl.

Üldproteiin ruffis sai Jögewal läinud aastal esmakordselt määratud. Nagu jama nr. 1 tabelist näha, koikus 1933. a. ruffi üldproteiin 9,0—12,5% wahel (kuivaines), käesolewa aasta ruffi saagis 9,0 kuni 9,4% wahel. Võrdluseks olewal kohalikul ruffil oli tänawu üldproteiini 10,9%. Läinud aasta seemnecilja näitusel esinenud Sangaste ruffil oli üldproteiini kolme proovi keskmine 10,3%. Saksamaa ruffis on üldproteiini sisaldus 1908.—1928. aastatel kõikunud 9,5—10,7% wahel, kusjuures madalam protsent on 7,25 ja kõrgem 14,64. Näib, et meie ruffil on üldproteiini sisaldus küllalt kõrge.

Talini su sortidest

on Jögewal võrdluses olevate hulgast wäärtuse poolest hindamisele wõetud need neli sorti, mida senini kaswatada soovitati. Need on Luunja (Sangaste), Ruusiku 75, Svea 2. ja Jögewa 22. Kuna wiimasel ajal wälismaist komanisu sissetoomise ärajätmise pärast kodumaa nisu wäärtuse poolest tõstmine päewakorras, siis on kahe wiimase sordi, s. o. Svea 2. ja Jögewa 22 nisu kasvatamise soovitamisest loobutud. Andmed toome võrdluseks meel siiski.

Viite eelmise aasta keskmiselt (wt. tab. nr. 2) on terasjaagi poolest esimesele kohale tulnud Jögewa 22, andes Luunja niisust (Sangastest) ligi 9% suuremat saaki. Käesolewal aastal on eeskohale tulnud Ruusiku 75, andes mõõtjaks wõetud Luunja ni-

juft 8% suuremat teraasaaki. Taliniisu fortidel on teraand tänawu olnud suurem kui eelmiste aastate keskmine.

Taliniisu fortide saagid (J gewart).
Tabel nr. 2.

Teraasaak	(Luunja) San- gaste	Kuufiku 75	Seva II	J�gewart 22
5 eelm. a. keskml. fg ha-lt	3150	3348	3237	3429
5 „ a. keskml. % (Luunja=100)	100,0	106,3	102,8	108,9
1934. a. fg ha-lt	3579	3866	3244	3792
1934. a. % (Luunja=100)	100,0	108,0	90,6	105,9
P�huasaak				
5 eelm. a. keskml. fw. ha-lt	75,3	82,7	64,3	84,3
5 „ a. keskml. % (Luunja=100)	100,0	109,8	85,4	111,9
1934. a. fw. ha-lt	76,6	80,4	66,7	74,2
1934. a. % (Luunja=100)	100,0	104,9	87,1	96,9

P huand on tänawu umbes jama juur olnud kui eelmistel aastatel keskmiselt. Ennemalt or suurema p huanniga olnud J gewart 22, tänawu — Kuufiku 75. Kuna meie t nawuse nisu w rtuse üle esialge  ildpildi saamisest ühe kaswukoha andmetest wähe, siis toome tänawu ühes J gewart andmetega ka Kehras, j. o. J gewart Sordikaswanduse Kehra abijaamas 1933. aastal kaswanud jamade taliniisu fortide saagi w rtuse poolest hindamise andmed.

Taliniisu fortide wõrdluskatse tänawu Kehras oli j a ja wee all kannatanud. Teraasaak, mis tab. nr. 4 toodud, on tegelik (arwutamata) saak j relj anud lappidelt. Näib, et Luunja on kõige paremini üle elanud ja suurema teraasaagi andnud.

1000-tera-kaal on J gewart (wt. tab. nr. 3) wiie eelm. a. keskmiselt (41,2 g.) ja tänawu J gewart 22 (39,2 g.) kõige rassem olnud. Kehras on tänawu 1000-tera-kaalu poolest Luunja ja J gewart 22  hew arsed (40,1 g.). 1000-tera-kaal on J gewart tänawu üldiselt 1,5—4,0 g. kergem kui eelm. 5 a. keskmiselt. Hollandikaal on aga tänawusel niisul J gewart 1—8 nl. wõrra rassem kui kolme eelm. aasta keskmine. Sordifest kõrgema hollandikaaluga on olnud enne (132,8 nl.), on ka tänawu J gewart (137 nl.) ja Kehras (134 nl.) Luunja (Sangaste) niisu. Madalama hollandikaaluga on olnud Seva.

Taliniisu fortide saagiw rtuse hindamise andmed (J gewart). Tabel nr. 3.

	San- gaste (Luunja)	Kuufiku 75	Seva II	J�gewart 22
1000-tera-kaal gr				
5 eelm. a. keskml.	39,6	34,9	37,0	41,2
1934. aastal	38,1	32,5	32,9	39,2
Hollandikaal g				
3 eelm. a. keskml.	132,8	130,2	125,3	123,2
1934. aastal	137,0	133,0	126,0	131,0
J�nunenud terade %				
4 eelm. a. keskml.	2,79	0,17	0,25	0,77
1934. aastal	0,00	0,00	0,04	0,06
Tera klaasijuse %				
4 eelm. a. keskml.	48,8	21,4	13,2	26,6
1934. aastal	37,3	16,6	17,4	9,7
Teraliini %				
4 eelm. a. keskml.	23,8	26,1	21,6	30,3
1934. aastal	25,5	23,5	20,9	24,7
�ldproteiini %				
4 eelm. a. keskml.	12,8	12,4	11,5	14,2
1934. aastal	11,8	11,7	12,2	11,8

J a küpsuse, koristamise ja j relwalimise aja pärast pole kaswanuid (idannenuid) teri niihästi J gewart ega ka Kehras peaaegu olnudki.

Teraklaasijuse protsent on olnud ennemalt (48,8%) ja on tänawu J gewart (37,3%) kõrgem Luunja niisul, kuna aga Kehras selle poolest eeskohale tuleb Kuufiku 75. Teraklaasijus näib J gewart andmetel tänawu olewat natuke madalam kui eelmiste aastate keskmine. Ka teraliimi (Meberi) sisaldus näib samadel andmetel olewat natuke madalam. Kõrgema teraliimi sisaldusega on tänawu J gewart ja Kehra andmetel Luunja niisu.

Taliniisu saagi ja saagi w rtuse andmed (Kehra 1933). Tabel nr. 4.

	San- gaste (Luunja)	Kuufiku 75	Seva II	J�gewart 22
Teraasaak fg ha-lt (4765)	(3535)	(3720)	(3710)	
(arwutamata)				
1000-tera-kaal gr	40,1	36,7	35,3	40,1
Hollandikaal g	134,0	132,0	122,0	128,0
J�nunenud terade %	0,0	0,0	0,0	0,0
Tera klaasijus %	64,3	73,7	40,1	50,3
Teraliimi %	35,7	34,0	31,9	31,9
�ldproteiini %	15,6	14,8	14,6	13,9

Eelmistel aastatel on üldproteiini protsent kõrgem olnud J gewart 22. Tänawu aasta on tal see nii hästi J gewart kui ka Kehras siinnimetatud fortide hulgas kõige madalam. Kõrgema proteiini sisaldusega

tänavu on Jõgewal olnud Svea 2. (12,2%), aga Rehras — Luunja nisu (15,6%). Üldproteiini on Jõgewal nisus natuke vähem kui eelmistel aastatel. Rehras on tänavu üldproteiini nisus märksa rohkem olnud, kui Jõgewal. Wahe 2—3% võrra. Nii on Luunja nisus tänavu üldproteiini Jõgewal 11,8%, Rehras aga 15,6%. Urvestades siintoitud Jõgewa ja Rehra nisu hindamise andmetega, võime üldiselt öelda, et jämedamadäälised ja kõvemakõrrelised Svea ja Jõgewa 22 oma väärtuse poolest halvemad on, kui Luunja (Sangaste) ja Ruusiku 75.

Talinisu sortide küpsetusandmed (Jõgewal).
Tabel nr. 5.

	Sangaste (Luunja)	Ruusiku 75	Svea II	Jõgewa 22
Pätsi kaal gr				
4 eelm. a. kesk.	139,8	141,5	142,9	145,7
1934. aastal	140,0	145,5	146,0	142,2
Pätsi maht				
(5 — hää, 1 — milets)				
4 eelm. a. kesk.	3,5	2,3	2,2	(1,7)
1934. aastal	3,0	1,5	2,5	2,5
Koorukese siledus ja värv				
(5 — hää, 1 — milets)				
4 eelm. a. kesk.	3,1	2,5	2,7	(2,5)
1934. aastal	4,5	3,5	4,2	3,0
Sisuehitus (5 — hää)				
4 eelm. a. kesk.	3,8	2,7	3,3	(2,1)
1934. aastal	5,0	3,5	4,0	5
Sisu värv (5 — hää)				
4 eelm. a. kesk.	4,1	4,2	2,7	3
1934. aastal	5,0	4,0	3,5	4,5

Talinisu sortide küpsetusandmed (Rehra).
Tabel nr. 6.

	Sangaste (Luunja)	Ruusiku 75	Svea II	Jõgewa 22
Pätsi maht	3,5	3,5	2,5	1,0
Koorukese siledus ja värv	4,4	4,5	4,7	2,0
Sisu ehitus	4,5	3,0	3,0	2,0
Sisu värv	4,5	3,0	1,5	1,0
Pätsi kaal gr	141,0	141,5	141,5	142,7

Lõpuks vaatame veel Jõgewa ja Rehra nisuproovide küpsetusomadusi. Selleks valmistati igast nisu proovist Jõgewa Sordikasmanduse väikese valtsidega keskijätku 500—600 g. püüli. Sga nisufordi püülist valmistati kaks proovipätsi. Nende

proovipätside hindamise kestmised andmed on toodud Jõgewa nisudel tab. nr. 5 ja Rehra nisu proovidel tab. nr. 6. Pätsi kaalu on kõiki teisi küpsetusomadusi viieballilise kawa järgi hinnatud. 5 tähendab hääd, 1 — miletsjad. Kõik pätsid on küpsetatud 100 g. jahust, tärviliseft määraft weest, 3 g. pärmist ja 1 g. soolast ühtlajelt, ühejagustes tingimustes. Saia-wäljaand kaaluliselt, wt. tab. nr. 5 ja 6, on Luunja nisul Jõgewa andmetel enne ja nüüd, kui ka Rehra tänavu aasta andmetel madalam kui teistel sortidel. Pätsi maht, koorukese siledus ja värv, sisuehitus ja värv, tähendab: kõik teised prooviküpsetuse hindamise andmed, on Luunja nisul niihästi Jõgewa endiste ja tänavuste Jõgewa ja Rehra andmetel märksa paremad kui teistel sortidel. Võrreldes nelja eelmise aasta keskmisega, on 1934. a. talinisu sortide jaakidel pätsikaal üldiselt suurem, pätsi maht on umbes samane kui enne, koorukese siledus ja värv on 1934. a. jaagi pätsidel märksa paremad kui eelmistel aastatel. Võrreldes sama sortide Jõgewa ja Rehra andmeid, siis nähtub, et Rehras on 1000-tera kaal üldiselt kõrgem, hollandikaal madalam, teraklaasijus, terakiimi ja üldproteiini sisaldus on Rehras suurem, kuna aga proovipätside sisuehitus ja sisuvärv on Jõgewa proovidel paremad.

Kokkuvõttes

võime nende väheste andmete järele 1934. a. talirukki jaaki, kui raske 1000-tera ja suure hollandikaaluga tunnustada kõrgewäärtuslikuks. Sama võime ka ütelda talinisu jaagi kohta, mis on kõrgemahukaaluga, ilma idanenud teradeta, mis meie oludes juhtub harva, mis nii hästi kaaluliselt kui ka mahu poolest rohkem annab välja jaia, mis on koorukese ja siisu värvi ning ehituse poolest ilusam kui eelmistel aastatel kestmiselt.

1934. a. fuinifu saagi wäärtus.

1934. a. fuinifu saagi wäärtuse hindamisteks on mõtetud neli meil rohkem levinenud fuinifu sorti — Diamant, Kitchener, Zanekki warane ja Rubin. Hindamisteks mõtetud proovid on pärit Jõgewa Sordifaswandusest, Tartu ülikooli Taimeloomia loogia Katsejaamalt Raadilt ja peale nende Diamant veel Jõgewa Sordifaswanduse Kehra ja Luunja katsetest. Nii on siis Diamantil proove neljast ja teistel sortidel kahest kuni viiele.

Jõgewa Sordifaswanduses küllwati 1934. a. fuinifu sortide mõrdluskatse 7. mail. Geswiljaks oli kartul, mis järgnes laudasõnnikut saanud talnija. Kartulimaa künti juugisel. Kevadel äestati, korrali õhufest seemendamise abraga, libistati, küllwati kunstõnnikut ja äestati. Kunstwäetust anti nitrofosfaat ja superfosfaadi mõrdse segu näol, arwates 270 kg. ha-le. 26. mail anti niifu orafese pealiskwäetusest tsfiliit, umbes 70 kg. ha-ri kohta.

Dras kaswas rahuldawalt. Pealoomine toimus umbes paar kuud peale küllw, sortide järele 6.—8. juuli wahel. Kaswuaeg küllwist kuni pealoomiseni (wt. tab. nr. 1) wastab eelmiste aastate kaswuaega pikkusele (62 päewa). Kaswuaeg loomise kuni küpsiseni oli 1934. aastal sortide järele 4.—8 päewa võrra lühem 5. eelm. aasta sama kaswujärgu pikkusest, kestmiselt aga 10 päewa lühem, kui 1933. a. Kaswuaeg küllwist kuni küpsiseni oli kestmiselt 6. päewa võrra lühem, kui eelmiste aastatel. Küpses said sortid 15.—18. augusti wahel. Koristamise aeg oli hea.

Tab. nr. 1. Suinifu sortide kaswujärgud päewades (Jõgewal).

	Diamant	Kitchener	Zanekki warane	Rubin	4 sortide keskmise
Küllwist loomiseni					
5 a. keskml.	61	62	62	62	62
1933. a.	57	57	58	60	58
1934. a.	61	61	62	63	62
Loomisest küpsiseni					
5 a. keskml.	46	46	46	46	46
1933. a.	51	51	50	47	50
1934. a.	40	40	42	38	40

Kaswuaega pikkus

5 a. keskml.	107	108	108	108	108
1933. a.	108	108	108	107	108
1934. a.	101	101	104	101	102

Terafaaki andsid siin toodud sortid, nagu tab. nr. 2 näha, umbes sama palju, kui eelmise kuu aasta keskmiselt. Nagu ennegi, (peale 1933. aasta) andis neist sortidest kõrgema tera saagi Kitchener, üle 9 prots. rohkem kui mõtetaks mõtetud Diamant.

Tab. nr. 2. Suinifu sortide saagid (Jõgewal).

	Diamant	Kitchener	Zanekki warane	Rubin
Terafaak				
kg. ha-lt 6 e. a. keskml.	2457	2472	2278	2206
kg. ha-lt 1934. a.	2417	2640	2456	2425
Protsentides 6 e. a. t.	100	100,6	92,7	89,9
Protsentides 1934. a.	100	109,3	101,8	100,3
Põhufaa				
kg. ha-lt 6 e. a. keskml.	4493	4843	4951	4215
kg. ha-lt 1934. a.	4202	4366	4360	3781
Protsentides 6 e. a. t.	100	107,8	110,2	98,8
Protsentides 1934. a.	100	103,9	103,9	90,0

1934. a. põhufaa oli üldiselt madalam, kui eelmiste aastatel (keskm.). Põhufaa mõrdsest esikohale tulid Kitchener ja Zanekki warane, andes ligi 4. prots. võrra suuremat põhufaa kui Diamant.

Andmed Raadilt, Kehrast ja Luunja päritolewate fuinifude tera- ja põhufaaide kohta puuduvad.

Tab. nr. 3. Suinifu sortide saagiwäärtus (Jõgewal).

	Diamant	Kitchener	Zanekki warane	Rubin
1000-tera-kaal g.				
6 a. keskml.	33,4	34,9	34,1	31,6
1934. a.	32,1	33,0	37,2	30,9
Hollandikaal ml.				
5 a. keskml.	134,6	132,2	132,8	(130,6)
1934. a.	137,0	135,0	135,0	131,0
Idanenud terade %.				
5 a. keskml.	0,16	0,28	0,22	(0,00)
1934. a.	0,00	0,00	0,00	0,00
Tera klaasitus %.				
5 a. keskml.	73,4	41,5	66,0	(54,7)
1934. a.	92,5	20,9	80,1	32,5
Tera liimi %.				
4 a. keskml.	29,7	22,2	26,9	(24,8)
1934. a.	27,6	21,2	26,1	21,6
Üldproteiini %.				
5 a. keskml.	13,5	11,7	13,1	(12,8)
1934. a.	13,5	11,4	13,6	12,4

Suinifu sortide saagiwäärtust

on hinnatud Jõgewa, Raadi, Luunja ja Kehra proovide järele. Jõgewa katset päritolewate sortide saagi wäärtuse hindamise andmed on toodud tab. nr. 3. 1000-tera-kaal on peale Zanekki warase kõigil sortidel Jõgewal madalam kui eelmiste aastate keskmiselt, nii näiteks Diamantil 32,1 g., eelm. aastate 33,4 g. wastu. Hollandikaal on aga kõigil sortidel Jõgewal tunduvalt, kuni 4. nädala võrra suurem, kui

eelmiste aastate keefmine. Nii Diamant'il 137 nl., eelmiste aastate keefm. 134,6 nl. vastu. Idanemud või kaswanud teri pole 1934. aasta Jõgewa niisu proovide sees üldse olemas. Teraklaaafisus on 1934. aastal kahel sortil, Diamant'il ja Zanekki warasel 14—19 protf. suurem, Kitcheneril ja Rubiinil aga madalam. Nii on Diamantil klaasfise protfent 1934. a. — 92,5 (eelm. a. l. 73,4) ja Kitcheneril 1934. a. — 20,9, eelm. aastate keefm. 41,5 vastu. Teraliimi on Jõgewal kõigil sortidel natuke vähem, kui eelmiste a. keefm. Nii on Diamantil eelm. a. keefm. teraliimi protfent (igal pool on siin jutt kuivatamata teraliimist) — 29,7, käesoleval aastal aga — 27,6. üldproteiini kuivaines on 1934. a. niisu Jõgewal umbes sama palju olnud kui eelm. aastate keefmistelt. 1934. a. on Jõgewal kõrgema 1000-tera-kaaluga olnud Zanekki warane (ennemalt Kitchener), niihästi ennemalt kui ka tänawu on hollandikaalu, teraklaasfise, teraliimi ja üldproteiini sisalduse poolest esikohale tulnud Diamant.

Tab. nr. 4. Suinisu sortide saagiväärtus (Raadil ja mujal).

	Diamant kehra	Diamant Lunnja	Diamant Raadi	Kitchener Raadi	Zanekki warane Raadi	Rubiin Raadi
1000-tera kaal g.	34,8	32,1	34,0	32,8	34,5	33,7
Hollandikaal nl.	137,0	134,0	134,0	135,0	135,0	132,0
Idanemud terade %	00,0	00,0	0,00	0,00	0,00	0,10
Tera klaasfise %	70,8	88,2	66,7	44,1	66,0	46,0
Teraliimi %	30,6	37,8	41,9	30,2	36,54	33,4
Proteiini %	13,9	15,2	18,2	14,8	15,6	15,2

Küpsetusandmed:	Diamant	Diamant	Diamant	Kitchener	Zanekki	Rubiin
Pätsi kaal g.	147,0	144,0	138,0	141,0	147,0	142,0
Pätsi maht (5 hea)	2,0	3,0	5,0	3,0	5,0	4,0
Koorukese siledus ja wärw (5 hea)	3,8	4,3	5,0	4,0	5,0	5,0
Sisu ehitus (5 hea)	3,0	3,0	4,8	4,3	4,8	4,0
Sisu wärw (5 hea)	3,0	3,0	5,0	3,0	3,5	5,0

Taimeteaduslikult katsetes olnud suinisu sortide saagi väärtuse hindamise andmed on toodud tab. nr. 4. Sealsamas, kahes eelmises reas on Kehras ja Lunnjas kaswanud Diamant-niisu hindamise andmed toodud. Raadi proovidest on kõrgema 1000-tera-kaaluga Zanekki warane (34,5 g.), kõrgema hollandikaaluga Kitchener ja Zanekki warane (135 nl.), kuua aga Diamant niihästi teraklaasfise (66,7 protf.), teraliimi (41,9 protf.) ja üldproteiini (18,2 protf.) sisalduse poolest ka Raadil esikohale tuleb.

Wõrreldes kõiki, niihästi Jõgewa, Raadi, Lunnja ja Kehra proove omavahel, siis näeme, et esikohale tulewad: 1000-tera-kaalu poolest Zanekki warane Jõgewalt, hollandikaalu poolest Diamant (137 nl.) Jõgewalt ja Kehrast. Teraklaasfiseus on kõige suurem Diamantil Jõgewalt

(92,5 protf.), teraliimi on kõige rohkem Diamantil Raadil (41,9 protf.) ja üldproteiini kuivaines on Diamantil Raadil ka kõige rohkem (18,2 protf.). Kaswanud teri pole üldse ette tulnud.

Oleneb lohtade kaswutingimustest (muud, wäetus, külmiaue, sademad jne.) on ühel ja samal sortil, näit. Diamant'il, omadused mitmeti erinevad. Nii kõigub Diamantil 1000-tera-kaal kaswukohtade järele 32—35 g. wahel, hollandikaal 134—137 nl. wahel, teraklaasfiseus 66—92 protf. wahel, teraliim 27—42 protf. wahel ja üldproteiin 13—18 protf. wahel.

Suinisu sortide küpsetusandmed.

Pätsi valmistamine oli talinisel, hinnati ka suinisu proovidel küpsetusomadusi. Jõgewa Sordikaswandusest päritolewatel proovidel on küpsetusandmed toodud tab. nr. 5 ja Raadi ning teistel proovidel tab. nr. 4.

Tab. nr. 5. Suinisu sortide küpsetusandmed (Jõgewal).

Pätsi kaal g.	Diamant	Kitchener	Zanekki warane	Rubiin
5 a. keefm.	142,3	143,7	141,5	(141,5)
1934. a.	142,0	147,0	140,0	144,0
Pätsi maht				
(5 — hea, 1 — halb)				
5 a. keefm.	3,3	2,8	3,8	(4,0)
1934. a.	3,0	1,0	3,0	2,0
Koorukese siledus ja wärw				
(5 — hea)				
5 a. keefm.	3,7	2,5	3,5	(3,1)
1934. a.	4,5	3,5	4,5	4,8
Sisu ehitus				
(5 — hea)				
5 a. keefm.	3,0	3,6	3,4	(3,0)
1934. a.	4,3	2,0	4,8	4,0
Sisu wärw				
(5 — hea)				
5 a. keefm.	3,4	2,7	3,4	(3,5)
1934. a.	5,0	2,0	4,0	4,0

Wõrreldes eelmise müe aasta keefmistega on 1934. a. sortide saakide proovipätsi pätsikaal läbisegi sama raske kui eelmistel aastatel, pätsi maht on wäiksem kui keefm. ennemalt, koorukese siledust ja wärwi on kõigil sortidel märkka kõrgemalt 1934. a. hinnatud, siin ehitus ning siin wärw on, peale Kitcheneri, kõigil sortidel ka märkka paremad kui eelmiste aastate keefmine. 1934. a. on ühikuteist sortidest pätsikaal Kitcheneril kõige suurem (100 g. jahust 147 g. saia), madalam (140 g.) Zanekki warasel; parema pätsi mahuga, tähendab loju poolest suuremad saiad olid Diamant'il ja Zanekki warasel, kõige wäiksem Kitcheneril. Kui müe-hallikise kawa järele (5 — hea) hinnates Diamant ja Zanekki warane said 3, siis sai Kitchener 1. Koorukese sileduse ja wärwi poolest on parem Ru-

bin (hinnat. 4,8), halvem Ritshener (3,5). Siisuehitus on parem olnud Zanetski warajel (4,8), halvem Ritsheneril (2). Siis u wärwi on kõrgemalt hinnatud Diamant'il (5) ja halvemalt jällegi Ritsheneril.

Wõrreldees Raadil kaswanud sortide saagi küpsetusandmeid (wt. tab. nr. 4) omawahel, näib, et raske ma pätsi on andnud Zanetski warane (147 g.), kergema aga Diamant (138 g.). Suurema mahuga (5) on olnud Diamant ja Zanetski warane, wäiksem aga Ritshener (3). Koorukese filedus ja wärw (5), kui ka siisuehitus (4,8) on paremad olnud ka Diamantil ja Zanetski warajel, kusjuures halvem koorukene on olnud Ritsheneril (4) ja halvem siisuehitus — Rubiinil (4).

Wõrreldees kõiki hindamisel olnud 1934. a. niisu proowide küpsetusandmeid omawahel, leiame, et raske ma saia (147 g.) on andnud Ritshener Jõgewalt, Diamant Kehraft ja Zanetski warane Raadilt, kergema pätsi aga — Diamant Raadilt. Mahu poolest suurema saia (5) on andnud Diamant ja Zanetski warane Raadilt, wähe ma aga Ritshener Jõgewalt. Kuuwaine peale arwatult on 100 g. ja hult suurema mahuga pätsi (534 sm³) wäljaandnud Diamant Raadilt ja wäiksema mahuga (315 sm³) pätsi — Ritshener Jõgewalt. Teistel proowipätsidel on maht kõikumud nende kahe äärmuse wahel. Tabelites toodud hindamise numbrid on antud iga aasta tarwitusel olnud kawa järele. Koorukese fileduse ja wärwi poolest on paremad (5) Raadi proowid (peale Ritsheneri — 4). Siisuehituse poolest kõigist proowest on paremad (4,8) Diamant ja Zanetski warane Raadilt ning Zanetski warane Jõgewalt, halvem on Ritshener (2) Jõgewalt. Siis u wärwi poolest paremad on Diamant Jõgewalt ja Diamant ning Rubiin Raadilt, halvem on jällegi Ritshener Jõgewalt. Luunja ja Kehra Diamanti küpsetusandmed on rahuldawad, keskmised, — mitte just kõige paremad, aga ka kõige halvemad.

1934. a. tali- ja suinisu wõrdlus.

Tab. nr. 6 on toodud kõrwuti 1934. aastal Jõgewal koristatud 4. taliniisu (Sangaste, Kuusiku 75, Swea II ja Jõgewa 22) ja 4. suinisu (Diamant, Ritshener, Zanetski warane ja Rubiin) sordid keskmised saagi ja saagi wäärtuse hindamise andmed. Sealt näeme, et 1934. aastal Jõgewal taliniisu on andnud suurema tera- ja põhusaagi kui suinisu. Nagu ennemalt, on ka tänawusel taliniisul 1000-tera-faal suurem, proowipäts raske ma ja siis u wärw parem kui suinisel. Pätsi maht ja siisuehitus, mis ennemalt suinisel on taliniisust olnud paremad, on tänawu wiimasel paremad nimelt suinisu hulgas olewa tänawu nende omaduste poolest õige halvema andmetega Ritsheneri pärast. Muud on suinisel ka tänawu hollandikaal kõrgem, tera klaasfem ja teraskiimi ning ülbproteiini sisaldus tunduvalt suurem ja koorukese filedus ning wärw märksa paremad kui seda taliniisul on.

Tab. nr. 6. Tali- ja suinisu wõrdlus (Jõgewal).

	Taliniisu	Suinisu
Terasfaal kg.	3620	2484
Põhufaak kv.	74,5	41,8
1000-tera-faal gr.	35,7	33,3
Hollandikaal g.	131,7	134,5
Idanemud terade %	0,02	0,00
Tera klaasfem %	20,2	56,5
Tera kiimi %	23,6	24,1
Ülbproteiini %	11,9	12,7
Pätsi faal gr.	143,4	143,2
Pätsi maht (5-hää, 1-wilets)	2,4	2,2
Koorukese filedus ja wärw		
(5-hää, 1-wilets)	3,8	4,3
Siisuehitus (5-hää)	4,4	3,8
Siis u wärw (5-hää)	4,2	3,7

Kokkuvõttes

wõime 1934. a. suinisu saagi kohta ülbjoontes mainida järgmist:

1. Kaswu aeg pealoomisest kuni küpseneni on Jõgewa andmetel suinisel tänawu lühem, kui seda on olnud eelmiste aastate keskmiselt.

2. Terasfaal wastab umbes eelmiste aastate keskmisele, põhufaak on 1934. a. saagil sellest madalam.

3. Kaswutingimuste kohaselt kõigub isegi ühel ja samal sordil saagiwäärtus õige suuresti.

4. Wõrreldees eelmiste aastate keskmisega, on 1934. a. suinisu Jõgewa andmetel oma wäärtuse poolest mitme omaduse poolest parem. Nii on tal hollandikaal märksa kõrgem, kaswanud teri pole ole maksi, tera klaasfem on osa sortidel suurem, proowipätsi koorukese filedus ja wärw ning siisuehitus ning wärw (peale Ritsheneri) on märksa paremad kui eelmiste aastate keskmiselt. 1934. aasta faak on eelmiste aastate keskmiselt kübe halvem 1000-tera-faalu, terakiimi sisalduse ja pätsi mahu poolest. Wiimane oleneb wähest kaswanud terade puudusest, sest on teada, et wäheisel määral kaswanud terade esinemine tõstab pätsimahtu.

5. Sortidest on saagi poolest parem Ritshener, aga wäärtuse poolest tuleb esikohale Diamant, temale järgneb Zanetski warane. Kõige halvem wäärtuse poolest on Ritshener.

6. Wõrreldees 1934. a. tali- ja suinisu faale ning nende wäärtust (Jõgewa proowide andmetel), leiame, et taliniisu on andnud nagu ennemgi suurema saagi ja et suinisu faak on wäärtuse poolest üldiselt parem kui taliniisu.

1934. aasta kaerajaaf ja selle väärtus.

1934. a. kaera saagi ja saagiväärtuse hindamiseks võtame saagiandmed ja väärtuse poolest hindamiseks proovid Jõgeva Sorbitasvanduse ja tema Kehra abijaama kaerafortide võrdluskatsetest. Võrdluse olevate fortide hulgaft võtame 1934. a. kaera saagi ja väärtuse hindamiseks ainult need, mis meie seemneturul liikumasa ja mida põllumehed ka enam-vähem suuremal arvul kasvatavad. Need on pööriskaerdest — Svalöfi Wöit ja Kuldvihm, ja Kehra fortidest — K. Saagirikas, K. Tangu ja Kehra Warane, lipukaerdest aga — Dr. Eisenhmidti (Dr. E.) ja Jõgeva Koostekindlam (ühend. — J. K.).

Jõgeval järgnes 1934. a. kaer hernele. Serne maa kooriti päale koristamist, künti sügisel, 1934. a. kewabel libistati, korrali õhufest seemendamise adraga, libistati, külvati kunstjõnuf ja äestati. Väetuseks anti hekkari kohta umbes 2 kotti superfosfaati ja 50 kg kaalivoola. Lämmastikku sai ühes hiljem orajele antud päälisväetusega umbes 80 kg tüülit ha-le.

Jõgeval külvati lipukaera sordid 8. mail, pöödiskaeral — 11.—12. mail. Seeme puhtit cerefaniga. Mailku teise poole järe ilm panti kaera oraje kasvus kangu. Et orajekasvu elus-tada, selleks külvati 31. mail orajele 50 kg tüülit ha-ri kohta. Kaera kasv oli Jõgeval ilus.

Kasvuaeg külvist kuni loomiseni oli pöödiskaertel 66—69 päeva (ennemalt 58 kuni 60 p.), lipukaertel 70—71 päeva (eelm. aastal 65—68 p.). Kasvuaeg külvist küpsuseni vältas pöödiskaertel 93—96 p. (ennem. 97 kuni 98 p.), lipukaertel 103—104 p. (ennem. 103 kuni 110 p.).

Tabel nr. 1. Tera- ja põhusaaf Jõgeval.

Teraaaf kg ha-lt:	Wöit	Kuldvihm	Kehra Saagirikas	Kehra Tangu	Kehra Warane
8 eelm. a. keskfm.	2514	2430	2417	2335	2385
1934. a.	3857	3366	3998	3265	4018
Teraaagi % (Kuldvihm = 100)					
8 eelm. a. keskfm.	103,5	100,0	99,4	96,1	98,1
1934. a.	114,6	100,0	118,8	97,0	119,4
Põhusaaf kv ha-lt:					
7 eelm. a. keskfm.	40,1	37,1	40,0	38,5	37,4
1934. a.	42,2	45,1	45,2	51,8	44,2
Põhusaagi % (Kuldvihm = 100)					
7 eelm. a. keskfm.	108,1	100,0	107,8	103,8	100,8
1934. a.	93,6	100,0	100,2	114,8	98,0

Tera- ja põhusaagi andmed on eel-nimetatud fortidel toodud Jõgeva kohta, tab. nr. 1 ja Kehra kohta, tab. nr. 2. Võrreldes eelmiste aastate keskuisega, on 1934. aastal

kaera sordid niistästi Jõgeval kui ka Kehras, andnud suuremat tera- ja põhusaate, kui ware-malt. 8 eelmise aasta keskuiselt on Jõgeval teranni poolest eelmisele kohale tulnud Wöit, mis on senini mõõtjaks sordiks tarvitatud Kuldvihmast andnud Jõgeval 3,5 protsi. võrra suuremat teraajaft ja umbes 8 protsi. suuremat põhusaafi. 1934. aastal tuleb aga teranni poolest eeskohale Kehra Warane, ületates Kuldvihma teraajaft 19 protsi. ja Wöitu 5 protsi. võrra. Madalama teraaniga nimetatud fortide hulgas on Jõgeval olnud enimalt ja oli ka 1934. aastal Kehra Tanguaer. Vähemasti nimetatud sort tuleb aga 1934. aastal põhuaani poolest eeskohale, ületades selle juures Kuldvihma põhusaafi ligi 15 protsi. Ka enimalt on Tanguaer Kuldvihmast suuremat põhusaafi andnud. Vähe-ma põhusaagiga on 1934. aasta Wöit, andes 6 protsi. ümber Kuldvihmast vähem põhku.

Tabel nr. 2. Tera- ja põhusaaf Kehras.

Teraaaf kg ha-lt:	Kuldvihm	Kehra Saagirikas	Kehra Tangu	Kehra Warane
6 eelm. a. keskfm.	1795	1899	1864	1938
1934. a.	2440	2895	2570	2950
Teraaagi % (Kuldvihm = 100)				
6 eelm. a. keskfm.	100,0	105,9	103,9	108,0
1934. a.	100,0	118,1	105,3	120,9
Põhusaaf kv ha-lt:				
6 eelm. a. keskfm.	30,8	32,6	33,0	30,3
1934. a.	31,5	35,7	36,7	37,8
Põhusaagi % (Kuldvihm = 100)				
6 eelm. a. keskfm.	100,0	105,9	107,1	98,4
1934. a.	100,0	113,3	116,5	120,0

Kehras Wöit püundub võrreldavate fortide hulgas. Nagu enimalt, nii ka 1934. aastal on Kehra katsetes kaera fortidest teranni poolest eeskohale tulnud Kehra Warane, mis Kuldvihmast 6 eelmise aasta keskuiselt on andnud 8 protsi. ja 1934. aastal ligi 21 protsenti suuremat teraajaft. Kui 1934. aastal Kuldvihm andis ha-lt 2440 kg, siis Kehra Warane 2950 kg teri, tähendab üle 500 kg ha-lt rohkem. Kõige vähe-ma teraaniga on Kehras enimalt ja 1934. a. Kuldvihm.

Põhuanu poolest 6 eelm. a. keskuisega eeskohal Kehras olnud K. Tanguaer, andes 7 protsi. võrra Kuldvihmast põhku rohkem. 1934. aasta põhuanu poolest kõige ees on Kehra Warane, ületades Kuldvihma sellepoolest 20 protsi. Kehra Tanguaer tuleb põhuanu poolest sel aastal teisele kohale, ületades Kuldvihma 16,5 protsi.

Pööriskaera fortide jaagi wäärtused.

Jõgewal ja Kehras on kaera fortidel jaagi-wäärtust hinnatud 1000-tera- ja hollandikaalu, kesta profiendi ja esmafordiselt ka üldproteiini ning raswa sisalduse poolest. Wäärtuse andmed on toodud Jõgewa proowide kohta, tab. nr. 3, Kehra proowide kohta, tab. nr. 4.

Tabel nr. 3. Kaera fortide terasaagi wäärtus Jõgewal.

	Wõit	Kuld-wihm	Kehra Saagi-ritas	Kehra Tangu	Kehra Warane
1000-tera-kaal g					
8 eelm. a. kefmn.	32,8	28,5	30,5	39,1	33,1
1934. a.	36,1	33,9	30,0	37,4	34,7
Hollandikaal E					
5 eelm. a. kefmn.	87,2	86,6 (86,6)	(84,2)	(86,7)	
1934. a.	89,0	87,0	88,0	83,0	86,0
Kesta %					
8 eelm. a. kefmn.	27,3	26,5	25,8	24,9	25,3
1934. a.	26,7	24,2	23,6	23,6	22,7
Üldproteiini sisalduse %					
1933. a.	13,5	12,9	14,6	13,8	13,9
1934. a.	11,8	11,6	11,4	12,0	12,0
Raswa sisalduse %					
1933. a.	4,8	5,3	5,4	6,1	6,2
1934. a.	5,3	5,5	6,1	5,3	6,0

Wõrreldes eelmiste aastate kefmnistega, on 1000-tera-kaal kaera fortide jaakidel 1934. aastal Jõgewal läbifegi jama, mõnel sordil kõrgem, kui eelmistel aastatel, Kehras on aga 1000-tera-kaal pea kõigil sortidel 1934. a. kõrgem, kui 6 eelm. aasta kefmniselt. Kõige raswema 1000-tera-kaaluga niihästi Jõgewal, kui ka Kehras on olnud enamalt ja on ka 1934. a. Kehra Tangufaer. Tema 1000-tera-kaal oli Jõgewal enamalt (8 a. kefmn.) 39,1 g, 1934. a. — 37,4 g, Kehras aga wastawalt 40,8 g ja 40,9 g.

Tabel nr. 4. Kaera fortide terasaagi wäärtuse andmed Kehras.

	Kuld-wihm	Kehra Saagi-ritas	Kehra Tangu	Kehra Warane
1000-tera-kaal g				
6 eelm. a. kefmn.	30,7	34,1	40,8	34,9
1934. a.	29,7	31,1	40,9	32,8
Hollandikaal E				
1934. a.	78,0	77,0	73,0	76,0
Kesta %				
3 eelm. a. kefmn.	24,1	24,2	23,7	23,2
1934. a.	27,7	25,9	24,9	26,1
Üldproteiini sisalduse %				
1934. a.	11,3	11,4	12,2	11,3
Raswa sisalduse %				
1934. a.	5,5	5,6	5,9	6,2

Hollandikaalu poolest on 1934. a. pööriskaera fortide kaal Jõgewa andmetel üldiselt natuke parem kui eelmistel aastatel. Kõrgema hollandikaaluga sort on Jõgewal enne ja 1934. a. Wõit (87,2 E ja 89,0 E) ja Kehras

1934. a. Kuldwihm (78,0 E). Madalama mahukaaluga Jõgewal enne ja niidid, kui ka Kehras 1934. aastal on suureteraline Kehra Tangufaer, millest hollandikaal 1934. aastal Jõgewal oli 83 E, Kehras aga ainult 73,0 E.

Kesta profiend on Jõgewal 1934. a. jaagil madalam, kui eelmise 8 a. kefmnine, Kehras aga ümberpöördukt, — juurem, kui eelmise 3 aasta kefmnine. Madalama kesta profiendiga pööriskaera sort Jõgewal enne on olnud Kehra Tangufaer (kefm. 24,9 prof.), 1934. aastal — Kehra Warane (22,7 prof.). Kehras on aga 3 eelmise aasta kefmniselt Kehra Warajel olnud madalam kesta profiend (23,2 prof.), 1934. a. — Kehra Tangufaer. Suurema kesta profiendiga, tähenab paksema kestaga on olnud Wõit Jõgewal ja Kuldwihm Jõgewal ja ka Kehras. Kehras arendatud kaera sordid on üldiselt kõik õige õhukeste kestaga.

Üldproteiini ja raswasisaldust hatati Jõgewa Sordikaswanduses kaera fortide jaoks määrada 1933. aastal. Kõik keemilised analüüsid, mis toodud selles artiklis ja teistes 1934. a. terawilja jaakide wäärtuse hindamise artiklites, on tehtud keemik M. Walffi poolt Jõgewa Sordikaswanduse keemia laboratooriumis.

Kuna kaer läheb meil pääasjalikult söödaks ja wähefel määral ka söögiks, siis on proteiini ja raswasisalduse andmetel kaera jaagi wäärtuse hindamisel oma tähtsus. Mida juurem nende sisaldus, seda wäärtuslikum on faaf.

Wõrreldes eelmise aasta (1933. a.) andmetega (wt. tab. 3) on Jõgewal 1934. a. kaer üldproteiini sisalduse poolest olnud wähesem, kui 1933. aastal. Kehra kaera jaakidel pole enamalt proteiini ega raswa määratud. Niihästi Jõgewal 1933. ja 1934. a. kui ka Kehras 1934. a. on Kehra sordid üldiselt olnud proteiinirikamad, kui Svalöfi sordid (Wõit ja Kuldwihm). Proteiinirikam kaera sort Jõgewal oli 1933. aastal Kehra Saagirikas (14,6 prof.), 1934. a. aga Kehra Tanguf. ja K. Warane (12,0 prof.). 1934. a. proteiini sisalduse poolest tuli Kehras eelohale Kehra Tanguf. (12,2 prof.). Niihästi üldproteiini kui ka raswasisalduse andmed on arwatud kui waine kohta. Ka raswasisalduse poolest näiwad Kehra sordid Svalöfi omadest olewat paremad. Suurema raswasisaldusega sordid olid Jõgewal 1933. aastal Kehra Warane (6,2 prof.) ja Tangufaer (6,1 prof.), 1934. a. — Kehra Saagirikas (6,1 prof.) ja Kehra Warane (6,0 prof.), ja Kehras 1934. aastal — Kehra Warane (6,2 prof.) ja Kehra Tangufaer (5,9 prof.). Wähema raswasisaldusega Jõgewal näib olewat Wõit, millest 1933. aastal raswa profiend oli ainult 4,8 ja 1934. a. — 5,3 prof.

Kui wõrrelda 1934. a. Jõgewa ja Kehra pööriskaera jaake rohuse ja wäärtuse poolest, siis on tera- ja põhukaal kõigil sortidel Jõgewal juurem kui Kehras ja wäärtuse poolest on 1934. a. Jõgewa kaer üldiselt parem kui Kehras kaswannud kaer.

Lipukaera sortideft.

on ühtlaselt Jõgewal ja Kehras võrdluses Dr. Eizenschmidti ja Jõgewa Noostekindlamal. Nende kahe sorti saagivõrdsed ja väärtuse hindamise andmed niihästi Jõgewalt kui Kehrast on toodud tab. nr. 5.

Tab. nr. 5. Lipukaera sortide saagi ja väärtuse andmed Jõgewalt ja Kehrast.

Terasaaf kg ha-lt:	Jõgewal		Kehras	
	Dr. E.	J. R.	Dr. E.	J. R.
eelm. a. keskml.	2101	2240	1404	1706
1934. a.	3646	3818	2410	2695
Terasaagi % (Dr. E.=100)				
eelm. a. keskml.	100,0	106,6	100,0	121,5
1934. a.	100,0	104,7	100,0	111,8
Põhusaaf kv ha-lt:				
eelm. a. keskml.	33,6	36,3	25,9	29,5
1934. a.	38,3	40,2	35,1	37,2
1000-tera-kaal g				
eelm. a. keskml.	27,6	29,8	31,1	34,5
1934. a.	30,6	28,6	31,3	31,5
Hollandikaal G				
eelm. a. keskml.	82,2	83,0	—	—
1934. a.	83,0	80,0	73,0	73,0
Kesta %				
eelm. a. keskml.	26,6	27,4	23,5	24,7
1934. a.	24,5	26,2	25,3	27,8
üldproteiini sisalduse %				
1934. a.	12,8	12,9	11,2	11,5
Rasva sisalduse %				
1934. a.	6,2	5,4	5,8	5,9

Tera- ja põhuaud on niihästi Jõgewal kui ka Kehras 1934. a. suurem olnud kui eelmistel aastatel keskmiselt. Eelmiste ja 1934. aasta andmete järele on Jõgewa Noostekindlamal kaer tera- kui ka põhuaudi poolest niihästi Jõgewal kui ka Kehras Dr. Eizenschmidti lipukaerast parem olnud. Jõgewa Noostekindlamal üle- tab terasaagi poolest 1934. a. Dr. Eizenschmidti Jõgewal 1172 kg ha-lt ja Kehras 285 kg, teise sõnaga, 5—11 prots. võrra. Põhusaaf on Noostekindlamal umbes 2 kv ha-lt suurem kui Dr. Eizenschmidtil niihästi Jõgewal kui Kehras.

1000-tera-kaal on J. Noostekindlamal üldiselt natuke suurem, kui Dr. Eizenschmidtil. Mahukaalu poolest on peaaegu võrdsed. Kesta protsent on Jõgewal kui ka Kehras Dr. Eizenschmidti kaeral madalam kui Jõgewa Noostekindlamal. Dr. Eizenschmidti lipukaer on üldiselt, kui ta korraldust klapjeks saab, nagu viimastel aastatel, võrdlemisi õhuse kestaga. Üldproteiini ja rasvasisalduse and-

meid on ainult 1934. a. lipukaera sortide saagil. Üldproteiini on Jõgewa Noostekindlamal natuke rohkem, kui Dr. Eizenschmidti lipukaeral. Rasva on Jõgewal rohkem Dr. Eizenschmidti omal, Kehras Jõgewa Noostekindlamal.

Pööris- ja lipukaera võrdlus.

Lõpuks toome tab. nr. 6 1934. a. pööris- ja lipukaera saagi ja selle väärtuse võrdlusanalüüsi. Säält leiame, et Jõgewal on lipukaer sel aastal (2. sorti) keskm. andnud suurema terasaagi kui pööriskaer (5 sorti keskmiselt). Selle nähtuse põhjuseks on asjaolu, et lipukaera katse oli madalamal põlluajal, kus niiskust rohkem. Kehras on aga pööriskaeral terasaaf suurem, nagu Kehras ja ka Jõgewal enamalt olnud. Põhku on andnud Jõgewal pööriskaer ja Kehras lipukaer rohkem. 1000-tera- ja hollandikaal on mõlemil pool pööriskaeral suurem ja kesta protsent madalam kui lipukaeral. Üld-

Tabel nr. 6. Pööris- ja lipukaera võrdlus 1934. a. andmeil.

Terasaaf kg ha-lt	Jõgewal		Kehras	
	Pööris	Lipu	Pööris	Lipu
Terasaaf kg ha-lt	3701	3732	2714	2553
Põhusaaf kv ha-lt	45,7	39,3	35,4	36,2
1000-tera-kaal g	34,4	29,6	33,6	31,4
Hollandikaal G	86,6	81,5	76,0	73,0
Kesta %	24,2	25,4	26,2	26,6
üldproteiini %	11,8	12,9	11,6	11,4
Rasva %	5,6	5,8	5,8	5,9

proteiini on Jõgewal lipukaeral, Kehras aga pööriskaeral rohkem. Rasva on lipukaeral mõlemil pool natuke rohkem, kui pööriskaeral.

Kokkuvõttes

viime Jõgewa ja Kehra andmetel 1934. a. kaera saagi ja selle väärtust võrreldes eelmiste aastate omaga järgmiselt iseloomustada: tera- ja põhusaaf oli sel aastal suurem kui eelm. a. keskmiselt. 1000-tera-kaal oli üldiselt Jõgewal kõrgem, Kehras madalam, kui enne. Hollandikaal oli Jõgewal eelmiste aastate keskmiselt natuke parem. Kest oli Jõgewal madalam, Kehras suurem. Üldproteiini oli 1934. aasta saagis vähem, kui 1933. a. saagil. Rasvasisaldus kõikus sortide järele. Üldiselt võib märkida, et 1934. aasta kaer oli saagi poolest parem, kui eelmiste aastate keskmise, aga väärtuse poolest, kuigi tal Jõgewal hollandikaal natuke parem ja kesta õhem, jätab mõnes suhtes soovida, nii Jõgewal üldproteiini sisalduse ja Kehras 1000-tera-kaalu kui ka kesta paksuse poolest.

Käesolewa aasta odrafaaf ja selle wäärtus.

Läinud, s. o. 1933. aasta odra üldfaaf meil oli wõrdlemise õige wäikene ja kui põua käes kaswanud oma wäärtuse poolest õige erinev. Nimelt oli tal üldproteiini sisaldus õige kõrge, fortide järele kuni 3 protsenti kõrgem, kui eelmistel aastatel. Tähenab, 1933. a. oder oli hää jõddaoder, wõrdlemise aga kehawõitu õlleoder.

Käesolewa, s. o. 1934. a. odra üldfaaf on statistilistel teadetest 13 protf. suurem, kui wiimase 10 aasta keskmine. Wõrreldes läinud aastaga, on käesolewal aastal hektaari faaf märka kõrgem. Kui läinud aastal hektaarilt kesk. saadi 7,8 kw., tõusis tänawu hektaari faaf 11,0 kw.

Käesolewa aasta odra faagi wäärtuse hindamiseks on Jõgewa Sorbifaswandus kasutanud Jõgewa Sorbifaswanduses ja tema Kehra Abijaamasa korraldatud odra fortide wõrdluskatsete faake. Wäärtuse poolest on hinnatud ja siin on toodud ainult nende fortide faagi üle andmeid, mis meil kaswatusel ja mille seeme meie seemneturul liikwel. Kahetahulistest fortidest nimelt Aefermanni Danubia, Jõgewa 453, Svaldõfi Kuld ja Primus, ning neljatahulistest — Rathlesi neljatahuline. Wiimane fort oli wõrdluses neljatahuliste odra fortide hulgas, katse oli teisel põllul ja on teisel ajal külwatud, nii et tema andmed pole wõrreldawad kahetahuliste fortide andmetega. Toodud on Rathlesi andmed selleks, et näha, kuidas wõrreldes oma eelmiste aastate faakidega ta tänawuine faaf on.

Kahetahulise odra

fortide wõrdluskatse külwati sama põllule, kus oli suinisu fortide wõrdluskatse. Nii et eelwiil, harimine ja wäetus on sama mis suinisu juures mainitud. Neljatahulise odra fortide wõrdluskatse oli taera põllul. Eelwiljaks jääl oli hernes. Külwati kahetahulise odra fortide wõrdluskatse 15. mail, neljatahulistel — 16. mail. Kuna fewade warajane, jäi kahetahulise külw natuke hiljaks, neljatahulisel sündis see Jõgewa oludes

külsalt warakult. Nagu käesolewal aastal Jõgewal korraldatud kahetahulise odra külwia ja katse andmetest näha, on warasem külw Jõgewal annud märka suurema faagi kui hilisemad külwid. Nii on 4. mai külw hektaarilt annud 2930 kg teri, 11. mai külw — 2770 kg, 18. mai külw — 2270 kg jne.; faaf jääb järjeit ifka wähemaks.

Nagu tab. nr. 1 toodud odra fortide kaswujärgu andmetest näha, oli käesolewal aastal odra kaswuaeg külwist kuni pea loomiseni sama pikk, kui eelmiste aastate keskmiselt. Kaswuaeg aga külwist kuni küpsujeni oli kahetahulistel fortidel 2—3 päewa wõrra lühem kui eelmistel aastatel, neljatahulisel aga paari päewa wõrra pikem. Temal on kaswuaeg külwist pää loomiseni mõne päewa wõrra ka pikem kui warem.

Kaswas odra oras kenasti. Mai eelmise poole õige soojale ilmale järgnen jahedam ilm pidurdas kaswu, 31. mai wäikene tihili uorm pääliswäetufena ja soodsam ilm parandabid odrataine kaswu.

Odra fortide teraafaaf

(wt. tab. nr. 2) kujunes Jõgewal 1934. aastal füiski natuke madalamaks kui 8 eelmise aasta keskmine. Algul nimetatud fortidest andis ka käesolewal aastal suurema teraafaagi Danubia. Temale järgneb sellepoolest Jõgewa 453, nagu ennegi. Danubia ja Jõgewa 453 on Kuldbraaf üle 200 kg hektaarilt ehk üle 9 protf. suurema teraafaagi annud. Rathles on wõrreldes eelmiste aastate keskmisega, käesolewal aastal märka suurema teraafaagi annud, kuna põhufaaf on pea endifeks jäänud. Kahetahulistel fortidel on põhufaaf natuke vähem kui kesk. enne. Suurema põhufaagi neist on, nagu ennegi, ka tänawu Primus annud. üle 10 protf. rohkem kui Kulboder.

Siin hindamisel olnud fortidest on Kehras wõrdluses olnud ainult kolm, nimelt Danubia, Jõgewa 453 ja Kuld. Kaswuaeg on Kehras külwist kuni pää loomiseni neil fortidel olnud 53 päewa ja kuni küpsujeni 93 päewa, seega

Tab. nr. 1. Odra fortide kaswujärgud Jõgewal.

	Danubia	Jõgewa 453	Kuld	Primus	Rathlesi 4-tah.
Rüüwi kuupäew	15. mai	15. mai	15. mai	15. mai	16. mai
Pää loomise kuupäew	9. juuli	9. juuli	9. juuli	11. juuli	8. juuli
Küpsuse kuupäew	8. aug.	7. aug.	8. aug.	9. aug.	4. aug.
Kaswuaeg päewades külwist loomiseni:					
7 eelm. a. kesk.	55 p.	57 p.	55 p.	57 p.	50 p.
1934. aast.	56 "	56 "	56 "	58 "	54 "
küpsujeni:					
7 eelm. a. kesk.	88 "	88 "	89 "	90 "	79 "
1934. aast.	86 "	85 "	86 "	87 "	81 "

Tab. nr. 2. Odra fortide jaat Jõgewal.

Terajaak:	Danubia Jõgewa 453	Ruld	Primus	Rathlefi 4-t
8 eelm. a. fektm. kg ha-lt	2873	2680	2621	2488 2241
8 " a. " % (Ruld = 100)	101,1	101,0	100,0	88,2 (79,0)
1934. a. " kg ha-lt	2706	2698	2471	2486 2698
1934. a. % (Ruld = 100)	109,6	109,4	100,0	100,4 (109,4)
Põhajaak:				
7 eelm. a. fektm. kw. ha-lt	39,5	38,4	37,5	39,7 33,5
7 " a. " % (Ruld = 100)	105,3	102,4	100,0	105,8 89,3
1934. a. " kw. ha-lt	38,0	36,7	35,6	39,8 33,0
1934. a. % (Ruld = 100)	106,7	103,1	100,0	111,8 92,4

Külviit kuni loomiseini 3 päeva võrra lihem ja külviit kuni küpsuseini 7 päeva võrra pikem kui Jõgewal. Kehra odra fortide saagi ja saagi väärtuse hindamise andmed on toodud tab. nr. 3. Sääst leiame, et pääle Danubia on kahe teise jorbi 1934. a. terajaak märksa suurem, kui eelm. nelja (1929—1932) aasta keskmine. Suurema terajaagiga on nagu ennegi Jõgewa 453. Põhajaak on tänawu Danubial olnud kõige suurem, enamalt aga Ruldodral.

Tab. nr. 3. 2 tah. odra fortide saak ja selle väärtus Kehras.

Terajaak kg ha-lt:	Danubia	Jõgewa 453	Ruld
4 eelm. a. fektm.	2259	2728	2086
1934. aast.	1915	2955	2495
Põhajaak kw. ha-lt:			
3 a. fektm.	25,8	26,2	26,9
1934. a.	30,7	28,5	27,6
1000-tera-kaal g:			
4 a. fektm.	44,1	45,6	43,5
1934. a.	38,1	44,3	41,9
Hollandi kaal H:			
1934. a.	104	111	109
Terajahujus %:			
1934. a.	66,6	64,6	70,2
Tärlife %:			
1934. a.	58,0	58,7	57,5
Üldproteiini %:			
1934. a.	13,1	12,1	13,5

Käesoleval aastal on odra fortide saagi väärtust hinnatud mitmeti. On määratud 1000-tera-kaal, hollandikaal, tera jahusus ja tärlife ning üldproteiini sisaldus. Jõgewa saagi väärtuse hindamise andmed on toodud tab. nr. 4, Kehra omal tab. nr. 3.

1000-tera-kaal on Jõgewal pea kõigil fortidel umbes 3 gr võrra madalam, kui enamalt. Wiist põnase juve sihi. Ka Kehras on tänawusel saagil 1000-tera-kaal kergem kui enne. Suurema 1000-tera-kaaluga Jõgewal on nagu ennegi Primus, Kehras aga Jõgewa 453, leit Primus pole seal võrdluses olnud. Rathlefi 4-tah. 1000-tera-kaal on Jõgewal natuke raskem kui waremat.

Hollandi kaal on Jõgewal osal fortidel raskem, osal kergem kui eelmistel aastatel. Kõrgem hollandi kaal Jõgewal on Danubial,

Kehras Jõgewa 453. Rathlefi 4-tah. hollandi kaal on peaegu sama kõrge kui warem.

Jahususe poolest on Jõgewa saagid waesemad kui enne, tähendab on klaasfemad. Jahusema teraga on Jõgewal — Primus, klaasfemaga — Danubia, Kehras on aga jahusema — Ruld.

Tärlife sisaldus on Jõgewa andmetel käesoleva aasta odra saagis ligikaudu sama kõrge kui eelmisel aastal. Tärlife rikkama teraga on Jõgewal nagu ennegi ja ka Kehras — Jõgewa 453.

Tab. nr. 4. Odra fortide saagiväärtuse andmed Jõgewalt.

	Danubia	Jõgewa 453	Ruld	Primus	Rathlefi 4-tah.
1000-tera-kaal g					
8 eelm. a. fektm.	42,0	46,4	42,9	47,6	33,8
1934. aast.	42,1	43,8	39,1	44,9	34,5
Hollandikaal naektes					
5 eelm. a. fektm.	117,4	112,4	117,2	113,4	110,6
1934. aast.	117,0	112,0	113,0	111,0	110,0
Terajahujus %					
elm. a. fektm.	51,0	68,4	56,8	65,9	49,4
1934. aast.	38,3	44,5	38,5	58,2	50,5
Tärlife %					
1933. aast.	58,5	59,1	53,2	57,8	53,3
1934. aast.	58,3	58,8	58,1	57,9	54,6
Üldproteiini %					
4 eelm. a. fektm.	10,4	10,1	10,2	10,0	11,2
1933. aast.	12,5	13,1	13,8	12,7	13,9
1934. aast.	11,7	11,3	11,4	11,4	12,7

Üldproteiini on 1934. a. odra Jõgewa andmetel kuni 2 protsendi võrra vähem kui 1933. aastal, aga umbes 1 protsendi võrra rohkem, kui nelja eelmise aasta (1929—1932) keskmiselt. Proteiinivaesem niihästi Jõgewal kui ka Kehras on tänawu olnud Jõgewa 453, sisaldades Jõgewal 11,3 protf. ja Kehras 12,1 protf. üldproteiini kuitvaines. Proteiinirikkam on Jõgewal Danubia, Kehras — Ruld. Samuti nagu kahetahulistel, nii on ka Rathlefil üldproteiini sisaldus tänawu madalam, kui läinud aastal ja siiski kõrgem, kui 4 eelmise aasta keskmiselt.

Mis puutub sama fortide saagisse ja saagi väärtusse Jõgewal ning Kehras, siis võib üldjoones

ütelda, et Jögewal on kõigil sortidel põhusaal suurem, hollandi kaal on tunduvalt kõrgem, tera jahujuse protsent on kõigil sortidel palju madalam, tärklise sisaldus on kõigil natuke kõrgem ja üldproteiini on sortide järele 1—2 protsendi võrra vähem, kui samadel sortidel Kehras.

Siin toodud andmete järele võime 1934. a. odra saagi väärtuse kohta üldjoontes kokkuvõttes tähendada, et nii hästi 1000-tera-kaalu, kui ka hollandi-kaalu poolest on ta eelmiste aastate keskmiistest natuke kergem; Jögewa andmetel on tera klaasifem, natuke tärklisewasem ja üldproteiinirikkam, kui eelmiste aastate keskmiiselt, aga märkja jahusem ja proteiinivaseem, kui eelmisel, 1933. aastal, nii etta õlle-odrats märkja kohasem on, kui 1933. a. oder, söödaväärtuse poolest aga eelmise aasta saagist taha jääb.

Mis puutub üksikutesse sortidesse, siis ületab Jögewa 453 niihästi Jögewal kui Kehras meie senini mõõtjaks tarvitatud Kulbokra terasaagi poolest tunduvalt. Temal on võrdlemiseks raske 1000-tera-kaal, tera on tal küllalt jahune, tärkliserikas ja proteiinivaseem, nii et teda õlle-odrats kasvatamiseks soovitada võib. Punduseks on tal madal mahu kaal, millel õlletööstuses ei tohiks olla suurt tähtsust ja mille peale mõne õlletehase poolt nii suurt rõhku ei panda, teise sõnaga, õige kõrge hollandi kaaluga otra ei soovita. Danubia on Jögewa andmetel suure teraannuga ja kõrge mahu kaaluga sort. Kulboder jääb neist küll saagi poolest taha, aga ka temal on omad head küljed. Nii nagu ennegi, võiks meil kasvatamiseks soovitada laheta hulistest: Ackermanni Danubiat, Jögewa 453 ja Svalöfi Kulbokra, kuna aga Priimuse kasvatamisest tema vähema teraanni pärast loobuda tuleks. Neljatahulistest otradest tuleks sama kui ennegi Nathlesi neljatahulist soovitada, sest ta saagiand ja väärtus on neljatahuliste hulgas rahuldavab kui hääd.

Jõgeva Sordikasvanduse toimetised.

- Nr. 1. JAAN METS. Tähtsamate heintaimede liigid, nende sordid ja seeme. Tartus, 1925.
- " 2. M. PILL. Mõnest meie tähtsamast Ameerikas kasvatatud loomatoidu taimest. Tartus, 1925.
- " 3. JUL. AAMISEPP. Kartul loomatoiduna. Tartus, 1926.
- " 4. JUL. AAMISEPP. Paremad kartuli sordid. Tallinnas, 1926.
- " 5. M. PILL. Meie tähtsamad teravilja sordid. Tallinnas, 1926.
- " 6. JUL. AAMISEPP. Paremate loomatoidu juurikate sordid. Tallinnas, 1926.
- " 7. M. PILL. Heteroosisest ehk esimese põlve vördja jõust ja selle tähtsusest tegelikus taimekasvatuses. Tartus, 1926.
- " 8. M. PILL. Sangaste rukis tema 50 aasta juubeli puhul. Tallinnas, 1926.
- " 9. JAAN METS. Heinaseemne külvist ja heinaseemne segudest tänavuse külvi jaoks Narvas, 1926.
- " 10. JAAN METS. Ristikheina sordiküsimus Eestis tänavuse aasta kogemustel. Tartus, 1926.
- " 11. JUL. AAMISEPP. Seemnekartuli idanemise mõju saagi pääle. Tallinnas, 1928.
- " 12. JAAN METS. Heintaimed. Tartus, 1928.
- " 13. JAAN METS. Heinakasvatuse tähtsus, ülesanded ja viisid. Tartus, 1928.
- " 14. M. PILL. Kehra Saagirikas. Uus parandatud kaerasort. Tartus, 1929.
- " 15. M. PILL. Suinisu sortide võrdluskatsed Jõgeva Sordikasvanduses 1922.—1923. a. Tartus, 1929.
- " 16. JUL. AAMISEPP. Põldherne kasvatamine. 1929.
- " 17. JAAN METS. Kõrsheina seemnekasvatuse tähtsusest ja võimalustest meil. 1929.
- " 18. Jõgeva sordikasvanduse katsepõldude juht 1929. a. Tartus.
- " 19. M. PILL. Sangaste rukis Põhja-Eestis. Tallinnas, 1929.
- " 20. JAAN METS. Karjakopliid. 1929.
- " 21. JAAN METS. Edusamme meie heinaseemne kasvatuses. Tartus, 1930.
- " 22. JUL. AAMISEPP. Seemnekartulite lõikamine ja poolitamine. Tallinnas, 1930.
- " 23. M. PILL. Väärtsamme meie teravilja-seemnekasvatuses. Tartus, 1930.
- " 24. M. PILL. Kehra Varane kaer. Tartus, 1930.
- " 25. JAAN METS. Kõrsheina seemnekasvatuse on näidanud oma edukust. 1930.
- " 26. M. PILL. Eesti nisu meie esimese nisu-näituse andmetel. Tartus, 1930.
- " 27. JUL. AAMISEPP. Kuidas tõsta kartulikasvatuse tulukust. 1930.
- " 28. JAAN METS. Vigadest ja raskustest heinaväljade asutamisel. 1930.
- " 29. M. PILL. Lapp- ja reaskatse. Katsed sortide võrdluskatse meetodikast. 1930.
- " 30. JAAN METS. Ristikheina vähi erakordne leving moodunud sügisel ja mis selle kordumise vastu ette võtta. 1930.
- " 31. M. PILL. Meie tähtsamad tõuvilja sordid. 1930.
- " 32. M. PILL. Jõgeva Roostekindlam kaer. 1930.
- " 33. JUL. AAMISEPP. Soo- ja mineraalmaal kasvanud kartuli saagi ja selle väärtuse võrdlev hinne. 1930.
- " 34. M. PILL. Kaerasortide võrdluskatsed Jõgeva Sordikasvanduses 1923.—1929. 1930.
- " 35. M. PILL. Meie kohasemad talivilja sordid. 1930.
- " 36. M. PILL. Eesti odra hinnang õlletööstuse seisukohalt. 1931.
- " 37. JUL. AAMISEPP. Varase kartuli kasvatamine. 1931.
- " 38. M. PILL. Kahe- ja neljatahuliste odrasortide võrdluskatsed Jõgeva Sordikasvanduses 1923.—1930. 1931.
- " 39. M. PILL. Meie nisu kasvatuse tulevikust, puudustest ja parandamisest. 1931.
- " 40. JUL. AAMISEPP. Kartoffelbau in Eesti. 1931.
- " 41. JAAN METS. Grünlandwirtschaft in Eesti. 1931.
- " 42. M. PILL. Die Pflanzenzüchtung in Eesti. 1931.
- " 43. JUL. AAMISEPP. Die Methodik des Feldversuches mit Kartoffeln. 1931.
- " 44. M. PILL. Kehra Tangukaer. 1931.
- " 45. M. PILL. Piimapulbri kasutamisest saiategemisel. 1931.
- " 46. M. PILL. Jõgeva oder 453. 1932.
- " 47. M. PILL. Suinisu sortidest. 1932.
- " 48. M. PILL. Talinisu külviaeg ja külvitihedus. Katsed Jõgeva Sordikasvanduses 1924. kuni 1931. a. 1932.
- " 49. JAAN METS. Loomasöödakasvatuse ja loomasöötmise arenemine odavama tootmisviisi suunas. 1933.
- " 50. M. PILL. 1932. a. teravilja saagi väärtusest. Jõgeva Sordikasvanduse andmetel. 1933.
- " 51. M. PILL, J. METS ja J. AAMISEPP. Kokkuvõte Jõgeva Sordikasvanduse tegevusest.
- " 52. M. PILL. Abinõudest meie nisu küpsetusomaduste parandamiseks. 1933.
- " 53. M. PILL. Talinisu sortidest. 1933.
- " 54. M. PILL. 1933. a. teravilja saak ja selle väärtus. 1934.
- " 55. JUL. AAMISEPP. Jõgeva kartuli sordid „Kalev“ ja „Kungla“. Tartus, 1934.
- " 56. J. METS ja J. TOHVER. Karjamaa kultuuri tulemusi Jõgeva Sordikasvand. 1934.
- " 57. J. METS. Heintaimedest, heinkamarast ja selle parandamisest ning uuendamis. 1934.
- " 58. M. PILL. Kaera sortide võrdluskatsed Jõgeva Sordikasvanduses 1930—1934. 1935.
- " 59. M. PILL. 1934. a. teravilja saak ja selle väärtus. 1935.